UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianae, 1661

De Sponsalibvs Et Matrimoniis. Titvlvs Primvs.

urn:nbn:de:hbz:466:1-62953

Visual Library

DECRETALIVM EPISTOLARVM GREGORII LIBER QVARTVS.

DE SPONSALIBVS ET MATRIMONIIS.

TITVLVS PRIMVS.

CAPITVLVM PRIMVM.

Matrimonium conſenſu contrahitur, nec invalidatur, ſi conſuetudo patriæ non ſervetur.

Ex Concilio Tribirienſi. *a*

DE Francia quidam nobilem *b* mulierem de Saxonia, lege [Saxonum] duxit in uxorem: verùm quia non eisdem utuntur legibus Saxones & Franci [genæ,] cauſatus eſt, quòd eam non ſua, id eſt, Francorum lege deſponſaverat, vel acceperat, vel donaverat, dimiſſaque illa, aliam ſuperduxit. Definivit ſuper hoc ſancta ſynodus, ut ille tranſgreſſor Evangelicæ legis ſubjiciatur pœnitentiæ, & à ſecunda conjuge ſeparetur, & ad priorem redire cogatur.

CAP. II.

Sponſalia de futuro diſſolvuntur, ſi ſponſi ſe diſſolvunt, etiam ſi fuerint jurata.

Innocentius III. *Exonen.* c *Epiſcopo.*

PRæterea *d*, hi qui de matrimonio contrahendo purè & ſine omni conditione fidem dederunt, commonendi ſunt, & modis omnibus inducendi, ut præſtitam fidem obſervent. Si autem ſe adinvicem admittere noluerint: ne fortè deterius inde contingat, ut talem ſcilicet ducat, quam odio habet *e*: videtur, quòd ad inſtar eorum, qui ſocietatem interpoſitione fidei contrahunt, & poſtea eandem ſibi remittunt, hoc poſſit in patientia tolerari.

CAP. III.

Si major ſeptennio duxit in uxorem minorem ſeptennio, & eam traduxit ad domum, oritur ex tali contracta publicæ honeſtatis juſtitia h.d. inhærendo literæ Pannorm.

Eugenius Papa.

IUvenis *f*, qui puellam nondum ſeptennem duxit, quamvis ætas repugnaret, ex humana tamen fragilitate forſan tentavit, quod complere non potuit. Quia igitur in his, quæ dubia ſunt, quod certius exiſtimamus, tenere debemus: tum propter honeſtatem eccleſiæ, quia ipſa conjunx ipſius fuiſſe dicitur, tum propter prædictam dubitationem: mandamus *g*, quatenus conſobrinam ipſius puellæ, quam poſtmodum duxit, dividas ab eodem.

CAP. IV.

Ex ſponſalibus contractis cum conſanguinea, oritur publica honeſtatis juſtitia.

Alexander III. *Papien. Epiſcopo.*

AD audientiam *h* noſtri apoſtolatus pervenit, quòd cùm H. Papienſis civis filiam ſuam cuidam filiorum I. vellet dare uxorem: juravit, quòd ſi ille habere eam caſu aliquo interveniente non poſſet, alteri filio, quem de alia uxore genuerat, eandem matrimonio copularet. Contractis autem à filio priore ſponſalibus, quidam conſanguinitatem inter eos eſſe juramentis interpoſitis firmaverunt. Ideoque præfatus H. eandem dari alteri filio nititur, ut juravit. Sed quoniam ſcriptum eſt, quòd ſponſam fratris, frater habere non poteſt: mandamus, quatenus eum ſuum implere propoſitum non permittas, ſed ut pœnitentiam agat de illicito juramento, monitione præmiſſa, eccleſiaſtica diſtrictione compellas.

CAP. V.

Si ſponſus de futuro ante copulam ad remota ſe transfert, ſponſa liberè cum alio contrahit, ſi tamen per eam ſtetit, quo minus matrimonium perficeretur, ſibi pœnitentia imponitur.

Idem *Pannormitano Archiepiſcopo.*

DE illis autem *a*, qui præſtito juramento promittunt, ſe aliquas mulieres ducturos, & poſtea eis incognitis dimittunt terram, ſe ad partes alias transferentes: Hoc tibi volumus innoteſcere, quòd liberum erit mulieribus ipſis (ſi non amplius in facto eſt proceſſum) ad alia ſe vota transferre, recepta de perjurio pœnitentia, ſi per eas ſtetit, quo minus fuerit matrimonium conſummatum.

CAP. VI.

Non omnis violentia impedit contractum matrimonii, h.d. quoad titulum.

Idem *Paduano Epiſcopo.*

DE muliere *b*, quæ eſt invita tradita viro & detenta: cùm inter vim & vim ſit differentia, utrum poſtea conſenſus interceſſerit, certum nobis nihil poſtea expreſſiſti, nihil certum inde tibi poſſumus reſpondere.

CAP. VII.

Si aliqui apti ad matrimonium, contrahunt per verba obſcura, communem verborum intellectum ſequi tenentur.

Idem *Cantuarien. Archiepiſcopo.*

EX literis *c*: [1 & ĵ.] De hoc autem quod conſuluiſti, quid debeat obſervari, quando inter aliquos ſponſalia contrahuntur, nec intelligat alter, quod alter proponit: Reſpondemus, quòd inſpiciendum eſt judici, ſi matrimonium contracturi, ad id faciendum ſint idonei ſcientia & ætate: quo cognito, ſi alter non intellexerit, quod alter propoſuit, ad communem verbi

---

a *Ca.39. refert Burc. l.9. Decret.76. Ivo p.8. c.213.* b *C.1. eod. tit. in 2. comp.* c *Exonien.* d *C.11. eod. tit. in 1. comp. & poſt conc. Lat. ſub Alex. III. p.6. c.33.* e *habeat.* f *C.18. eod. tit. in 1. comp. & poſt conc. Lat. p.12. c.8.* g *Mandamus ut, abſq; voce quatenus.* h *C.1. eod. tit. in 1. comp.*

a *C.4. eod. tit. in 1. comp. & poſt Conc. Lat. p.6. c.12.* b *C.5. eod. tit. in 1. comp. & poſt conc. Lat. p.6. c.19.* c *C.6. eod. tit. in 1. comp. & poſt concil. Lat. p.41. c.8. Vide Alex. conſ.152. in volum.*

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

intelligentiam recurratur *a*, & cogatur uterque verba prolata in eo ſenſu retinere, quem ſolent rectè intelligentibus generare.

[1 *Quas ſuper cauſa matrimonii cujuſdam juvenis R. nomine & M. filia Gileberti, de ſancto Leodegario tranſmiſiſti, tua ſolicitudo nobis innotuit, quod in ipſius negotii examine ſervaſti. Quia verò abſentibus partibus veritatem nequivimus plenariè cognoſcere, nec cauſam ipſam ad te remittere, à quo pars altera mulieris ad audientiam noſtram noſcitur appellaſſe, eam ven. fr. n. VVint. Herford. & Baton. Epiſcopis duximus committendam. Ideoq. f. t. per a. ſ. m. q. partes adire eorum præſentiam, cùm ab eis fuerint convocata, & quod ipſi judicaverint, inviolabiliter obſervare, contradictione & appellatione re. compellas.*]

CAP. VIII.

Inter ſponſam & conſanguineos ſponſi oritur impedimentum publicæ honeſtatis, impediens & dirimens matrimonium inter eos contrahendum.

Idem *Vigilien. Epiſcopo.*

SPonſam *b* alterius (maximè ſi eſt nubili ætati proxima) nullus conſanguineorum aliquo modo ſibi poteſt matrimonio copulare.

CAP. IX.

Si vir & mulier invicem promittunt, quòd ab eo tempore ſe pro conjugibus habebunt, contractum eſt matrimonium de præſenti. h. d. & eſt caſus notabilis.

Idem *Abbatibus ſancti Eadmundi* c & *Demer.* d

EX parte *e* C. *f* mulieris nobis intimatum eſt, quòd Andreas juramentum præſtitit, quòd eam ab eo *g* tempore pro conjuge teneret, & ei ſicut uxori ſuæ fidem ſervaret. Ipſa quoque eidem Andreæ juravit ſe illum pro marito habituram, & fidem ei tanquam viro proprio ſervaturam: quo facto prænominatus A. reliquit eandem. Quia igitur nemini licet uxorem ſuam ſine manifeſta cauſa fornicationis dimittere, & tunc eam ſibi reconciliare debet, aut ipſa vivente continere: mandamus, quatenus eundem, ut ſuperinducta dimiſſa, ad uxorem ſuam redeat, & eam maritali adfectione pertractet, monitione præmiſſa per eccleſ. cen. cogatis.

CAP. X.

Qui juravit cum aliqua contrahere, ſi non ſubeſt impedimentum, per cenſuram eccleſiaſticam contrahere compellitur.

Idem *Pictavien. Epiſcopo.* h

EX literis *i* Silvani Epiſcopi accepimus, quòd cùm duo nobiles viri ſui epiſcopatus G. *k* ſcilicet de Monſtra. & B. filios & filias impubeſcentes haberent, inter ſe convenerunt, quòd eos adinvicem matrimoniis copularent, & hoc tam patres, quàm filii ſub juramento ſe promisère facturos: inter quos ſiquidem G. filiam alterius conſentiente patre ſe ſemel & iterum juravit ducere in uxorem: quo volente ad alia vota migrare, eum Epiſcopus compellere voluit, ut quod juraverat, adimpleret: [1 & ſ.] Quia igitur prædicto G. periculoſum eſt, contra ſuum juramentum venire: frat. t. mandamus, quatenus ſi hoc tibi conſtiterit, eum moneas: & ſi non adquieverit monitis, eccl. cenſ. compellas, ut ipſam (niſi rationabilis cauſa obſtiterit) in uxorem recipiat, & maritali adfectione pertractet.

[1 *Ipſe ad noſtram audientiam appellavit, & altera parte ad nos nuncium ſuum deſtinante, ipſe non venit, nec reſponſalem aliquem pro ſe tranſmiſit.*]

CAP. XI.

Per cenſuram eccleſiaſticam pater compellitur reſtituere filio ejus uxorem, quam injuſtè detinuit vel detinet.

Idem *Archiepiſcopis, Epiſcopis, & aliis prælatis per Angliam conſtitutis.*

NOn eſt *a* vobis (ſicut arbitramur) incognitum [illegible] liter Rex Anglorum pro diſcordia, quæ inter [illegible] & filios ſuos eſt ſuborta *b*, uxores eorum detinet [illegible] infrà. Nos itaque attendentes juſtum & [illegible] ſe, ut viri ſuas petant uxores: mandamus, quatenus eundem Regem ad eas reſtituendas ſolicitè moneatis [illegible] juxta commonitionem veſtram filiis ſuis uxores ſuas [illegible] tra certum terminum non reſtituerit, extunc in [illegible] que provinciarum veſtrarum detinentur vel [illegible] tur, donec ibi fuerint, nulla divina officia (præter baptiſmum *c* parvulorum, & pœnitentias morientium) [illegible] bretis, nec permittatis aliquatenus celebrari.

CAP. XII.

Dictum unius adſerentis impedimentum, impedit matrimonium contrahendum, non juratum.

Idem *Epiſcopo ſanctæ Agathæ.*

PRæterea de muliere *d*, quæ à viro [illegible] conſanguineus cum ea ſe deliquiſſe [illegible] publicè confiteri recuſat propter metum & [illegible] mulieris: Taliter reſpondemus, ut matrimonium [illegible] fieri (niſi juramentum intervenifſet) [illegible] ne deterius inde contingat.

CAP. XIII.

Si mulier invita cum aliquo contrahat, [illegible] ſentiat, tenet matrimonium, ſi alteri poſtea nubit. [illegible] ter ſummatur. Et ſecundum hunc intellectum [illegible] pertus, quòd matrimonium metu contractum, [illegible] hoc tamen clarè non colligitur ex litera.

Idem *procuratori & canonicis Soran.*

VEniens *e* ad Apoſt. ſed. Mariota ſupplici [illegible] ne monſtravit, quòd quendam adoleſcentem [illegible] vit in tantum, quòd uterque *f* de matrimonio [illegible] hendo, ſub trium perſonarum teſtimonio [illegible] juramentum: quod parentes mulieris ipſius [illegible] eam invitam & reclamantem in uxorem alii [illegible] quem ita exhorruit, quòd ſe ab eo nullo modo [illegible] permiſit. Cumque publicè fateretur, quòd [illegible] ro cognita eſſet, atque jurata, Epiſcopus Soran. [illegible] quòd proxima inter eos eſſet linea conſanguinitatis [illegible] ab invicem ſeparavit. Cæterùm cùm cauſa [illegible] retur, & viro, cui tradita fuerat à parentibus, [illegible] nollet, ipſe aliam in uxorem traduxit, & illa [illegible] nomine publicè in conſpectu eccleſiæ nupſit. [illegible] cùm *h* de illo filium genuiſſet, pater ipſius T. [illegible] quòd filium ſuum non potuit in virum habere, [illegible] alii *i*, qui defunctus eſt, prius deſponſata [illegible] & ſ.]

Mandamus, quatenus ſi inveneritis, quòd [illegible] lier à priori viro judicio eccleſiæ fuerit ſeparata, [illegible] dem T. ſine contradictione eccleſiæ in uxorem [illegible] & ille cui à parentibus fuit *k* copulata de [illegible] deceſſit, prædictum T. munitione præmiſſa [illegible] præfatam Mariotam recipiat, & ſtudeat maritali [illegible] ne tractare: alioquin eum, & ſuperinductam [illegible] ejus *l* (ſi huic rei *m* reſtiterint) excommunicatos [illegible] datis.

[1 *Quòd cùm aſſertioni ejus fidem ſicut non [illegible] adhibuimus, nec potuimus ſub ſilentio præterire, [illegible] mus remittendam, vobis per Apoſt. ſed. mandamus.*]

CAP. XIV.

Si timetur inferri violentia puellæ, de cujus matrimonio [illegible] debet judex ſibi providere locum tutum & honeſtum, [illegible] terminetur. h. d. Et eſt textus multum allegabilis.

a *Concordat l. Labeo. & ibi Bart. De ſupel. leg.* b *C. 7. eod. tit. in 1. compil.* c *Cadmundi & de Meſcia.* d *al. Rameſia.* e *C. 8. eod. tit. in 1. comp.* f *E.* g *In C. Barb. ita: ab eo tempore in antea.* h *Pictavenſ.* i *C. 9. eod. tit. in 1. compil. & poſt conc. Lat. p. 1. c. 20.* k *VV.*

a *C. 13. eod. tit. in 1. comp.* b *al. eſt exorta.* c [illegible] d *C. 16. eod. tit. in 1. comp. & poſt conc. Lat. p.* [illegible] *eod. tit. in 1. comp.* f *quod ut, &c.* g *præſtito.* [illegible] *cum de illo.* i *ab alio.* k *fuerat.* l *ipſius.* m [illegible] *terit.*

Idem *Papienſi Epiſcopo.*

CVm locum *a* non habeat conſenſus, ubi metus vel coactio intercedit, neceſſe eſt, ut ubi adſenſus cujuſque requiritur, coactionis materia repellatur. Matrimonium autem ſolo conſenſu contrahitur: & ubi de ipſo quæritur, plena debet ſecuritate ille gaudere, cujus eſt animus indagandus, ne per timorem dicat ſibi placere, quod odit, & ſequatur exitus, qui de invitis ſolet nuptiis provenire. Quocirca mandamus, quatenus puellam, de cujus matrimonio quæſtio ventilatur, in domo, in qua nihil eam timere oporteat, facias honeſtè teneri, donec prædicta cauſa terminata fuerit, & *b* ſententia ſine contradictione cujuſquam valeat executioni mandari.

CAP. XV.

Sponſalia de futuro, ſi ſecuta eſt copula, non ſolvuntur per ſponſalia de præſenti: aliàs tenent ſponſalia de præſenti, niſi per metum, qui potuiſſet cadere in conſtantem virum, contracta ſint.

Idem.

VEniens *c* ad nos Gu. ſua nobis relatione monſtravit, quòd in domo ſua mulierem quandam receperit, de qua prolem habuit, & cui fidem coram pluribus præſtitit, quòd eam duceret in uxorem: Interim autem cùm apud domum vicini ſui pernoctaverit, ejus filia nocte illa ſecum concubuit, quos pater puellæ ſimul in uno lecto inveniens, ipſum eam per verba de præſenti deſponſare coëgit. Ideoque mandamus, quatenus ſi inveneris, quòd primam poſt fidem præſtitam cognoverit, ipſum cum ea facias remanere: alioquin ſecundæ (niſi metu coactus, qui poſſet *d* in virum conſtantem cadere, eam deſponſaverit) adhærere facias, ut uxori.

CAP. XVI.

Qui juravit cum aliqua contrahere, ſi vult religionem ingredi, debet primò contrahere, ut juramentum ſervetur, & ante copulam carnalem monaſterium ingredi poterit.

Idem *Exonienſi Epiſcopo.*

COmmiſſum *e.* & infrà. Significavit nobis fratern. tua, quòd quidam cuidam mulieri de contrahendo matrimonio fidem dedit, & ſe cum ea intra biennium per verba de præſenti contracturum præſtito juramento firmavit: nunc autem privata lege ductus ad frugem melioris vitæ tranſire ſuſpirat: & infrà. Erat. tuæ reſpond. quòd tutius eſt ei (religione juramenti ſervata) prius contrahere, & poſtea, ſi elegerit, ad religionem migrare: ſi tamen poſt deſponſationem copula non dignoſcitur interveniſſe carnalis.

CAP. XVII.

Qui juravit cum aliqua contrahere, moneri potius debet, quàm compelli, ut contrahat. h. d. inhærendo literæ.

Lucius III. *Rapalen.* f *Epiſcopo.*

REquiſivit *g* à nobis tua frater. qua cenſura mulier compelli debeat, quæ jurisjurandi religione neglecta nubere renuit, cui ſe nupturam interpoſito juramento firmavit: [1 & ſ.] Ad quod b. r. quòd cùm libera debeant eſſe matrimonia, monenda eſt potius, quàm cogenda, cùm coactiones difficiles ſoleant exitus frequenter habere.

[1 *Quæſiviſti etiam, utrum ea cujus vir matris thorum polluit, ad alia vota, cùm mater fieri deſideret, viro poſſit vivente tranſire.*]

CAP. XVIII.

Lite pendentia ſuper matrimonio non impedit ſecundum matrimonium contrahi, ſi primum erat nullum.

Vrbanus tertius.

CVm in *a* Apoſtolica: [1 & ſ.] Intelleximus, quod cùm inter villicum de Arveta, & uxorem ejus matrimonii quæſtio tractaretur *b*, ante publicationem teſtium villicus reverſus ad propria, publicè inter ſe & uxorem ſuam propoſuit ſententiam divortii, judicio eccleſiæ promulgatam: & ſic falſitate ſuggeſta, quandam aliam facti neſciam *c* ſibi copulare præſumpſit. Poſtmodum verò ſuper prioris matrimonii quæſtione literis impetratis delegati judices ſententiam divortii protulerunt. Verùm quia villicum & mulierem, quam ſuperinduxit, pendente lite prioris uxoris invicem aſſeris conſenſiſſe. Conſult. t. t. r. quòd impoſita viro pœnitentia competenti, & intra pœnitentiæ tempus carnali commercio interdicto: poſtmodum in maritali copula poterunt remanere.

[1 *Cui licet immeriti præſidemus, magiſterium reſideat totius eccleſiaſticæ diſciplinæ, dignum eſt & conſonum rationi, ut quoties circa negotia eccleſiaſtica aliquid dubietatis emergit, ad ipſius deliberationis arbitrium recurratur.*]

CAP. XIX.

Uxor non certificata de morte viri, contrahere non poteſt, quamvis ignoret quid ſit de marito, qui longo tempore abſuit.

Clemens tertius *Cæſarauguſtenſi Epiſcopo.* d

IN præſentia *e* noſtra quæſiviſti, quid agendum ſit de mulieribus, quæ viros ſuos cauſa captivitatis, vel peregrinationis abſentes ultra ſeptennium præſtolatæ *f* fuerint: nec certificari poſſunt de vita vel de morte ipſorum, licet ſuper hoc ſolicitudinem adhibuerint diligentem: & pro juvenili ætate, ſeu fragilitate carnis, nequeunt continere, petentes aliis matrimonio copulari. Conſul. ergo t. t. reſpond. quòd quandocunque annorum numero ita remaneant, viventibus viris ſuis, non poſſunt ad aliorum conſortium canonicè convolare, nec auctoritate eccleſiæ permittas contrahere, donec certum nuncium recipiant de morte virorum.

CAP. XX.

Contractus matrimonii cum peccatrice volente ſe corrigere, proficit ad remiſſionem peccatorum.

Idem.

INter opera *g* charitatis non minimum eſt, errantem ab erroris ſui ſemita revocare: [1 & infrà.] Statuimus, ut omnibus, qui publicas mulieres de lupanari extraxerint & duxerint in uxores, quod agunt, in remiſſionem proficiat peccatorum.

[1 *Ac præſertim mulieres voluptuoſè viventes, & admittentes indifferenter quoſlibet ad commercium carnis, ut caſtè vivant, ad legitimum thori conſortium invitare. Hoc igitur attendentes, auct. Apoſtolica.*]

CAP. XXI.

Matrimonium per metum contractum, cohabitatione ſpontanea convaleſcit. h. d. & quotidie allegatur.

Idem.

AD id *h*, quod per tuas literas intimaſti de quadam paroeciana tua, quam ſuus vitricus cuidam Teuthonico matrimonialiter copulavit: Taliter r. quòd quamvis undecim annos habens, ab initio invita fuiſſet ei tradita & renitens: tamen quia poſtmodum per annum & dimidium ſibi cohabitans, conſenſiſſe videtur, ad ipſum eſt cogenda redire: nec de cætero recipiendi ſunt teſtes, ſi quos memorata mulier ad probandum, quòd non conſenſerit in eundem, nominaverit pro-

a *C. 9. eod. tit. in 1. comp.* b *al. ita: ut ſententia.* c *C. 2. eod. tit. in 1. comp. vid. citatos cap. præcedent.* d *poſſit.* e *C. 4. eod. tit. in 1. comp. Magiſter ſent. 4. diſt. 27. §. hoc autem conjugatis. & ibi S. Th. q. 1. art. 4.* f *Rapulenſ. al. Rabulen. al. Abulenſ.* g *C. 1. eod. tit. in 1. comp.*

a *C. 29. eod. tit. in 1. comp. & poſt. conc. Lat p. 6. c. 21.* b *verteretur.* c *inſciam.* d *Cæſarauguſtano.* e *C. 3. eod. tit. in 2. comp.* f *fuerunt.* g *C. 5. eod. tit. in 2. comp. Ant. Gomez 3. var. reſol. c. 13. Iul. Clarus in prac. crim. §. fin. q. 98. & Covarr. in ep. 4. Decr. p. 2. c. 8. §. 11.* h *Ca. 7. eod. tit. in 1. compilation. vid. Oldrad. conſil. 36.*

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ducendos, cùm mora tanti temporis hujuſmodi probationem *a* excludit: Mandamus igitur, ut propter hoc non omittas, quo minus utrumque compellas ad alterum maritali affectione tractandum, niſi fortè vellent ad religionem pariter convolare, pœnitentia eis injuncta pro eo, quòd ad alienos, & illicitos concubitus uterque tranſivit.

CAP. XXII.

Sponſalia de futuro, etiam jurata, ſolvuntur per ſecunda ſponſalia de præſenti, non autem per ſecunda de futuro.

Innocentius III. *Fernatin.* b *Epiſcopo.*

SIcut *c* ex literis tuæ frater. accepimus, cùm Lau. parœcianus tuus P. mulierem ſe ducturum in conjugem, in manus patris ejuſdem P. jurantis, quòd eam ſibi traderet in uxorem, proprio firmaverit juramento, nec per virum ſteterit, ſed per mulierem potius, quo minus inter eos matrimonialis ſolennitas ſit ſecuta, quatuor poſtmodum, vel quinque annis elapſis idem L. E. mulierem per verba de præſenti (ut ejus conſanguinei aſſerunt) deſponſavit: [1 & ỹ.] Poſtulationi tuæ taliter reſpondemus, quòd ſi tibi conſtiterit, quòd idem L. P. per verba de futuro E. verò deſponſaverit per verba de præſenti: impoſita ei pœnitentia competenti, quia primam fidem irritam fecit (niſi forſan in juramento ſuo certum terminum, intra quem dictam P. duceret in uxorem, præfixit, nec per eum ſtetit, quin ad ſtatutum terminum matrimonium conſummaverit) matrimonium ſecundo loco contractum legitimum judices, & ad illud ſervandum compellas eundem. Quòd ſi fortè per verba de futuro ſponſalia cum utraque contraxit, juramentum primum ſicut licitè factum eſt, ipſum ſervare compellas, de ſecundo ei pœnitentiam injuncturus. Quòd ſi de his non conſtat ad plenum, tamdiu adhuc cognoſcas de cauſa, donec ſuper his ſufficienter *d* inſtruaris.

[1 *Propter quod frater prædicta P. ſuam depoſuit in præſentia tua quæſtionem. Quia verò quid ſuper his agendum ſit, noſtro poſtulas reſponſo edoceri.*]

CAP. XXIII.

Mutus & ſurdus, & omnes qui non prohibentur, matrimonium contrahere poſſunt.

Idem *Arelatenſi Epiſcopo.*

CVm apud ſedem *e* Apoſtolicam: [1 & ỹ.] Sanè conſuluiſti nos, utrum mutus & ſurdus, alicui poſſint matrimonialiter copulari. Ad quod taliter reſpondemus, quòd cùm prohibitorium ſit edictum de matrimonio contrahendo, ut quicunque non prohibetur, per conſequentiam admittatur, & ſufficiat ad matrimonium ſolus conſenſus illorum, de quorum, quarumque conjunctionibus agitur: Videtur, quòd ſi talis velit contrahere, ſibi non poſſit, vel debeat denegari. Cùm quod verbis non poteſt, ſignis valeat declarare.

[1 *Cui licet immeriti præſidemus, totius eccleſiaſticæ diſciplinæ reſideat magiſtratus, dignum & conſonum eſt rationi, ut quoties circa negotia varia & diverſa quodcunq; dubitationis emerſerit, ad ipſius judicium recurratur. Quæ diſponente Domino, inter omnes eccleſias obtinere meruit principatum.*]

CAP. XXIV.

Furioſus matrimonium contrahere non poteſt.

Idem *Verſel. Epiſcopo.*

DIlectus *f* filius R. propoſuit *g*, quòd filiam ſuam cuidam matrimonialiter copulavit: [1 & ỹ.] Cùm autem eadem mulier, cum ipſo viro, qui continuo furore laborat, morari non poſſit, & propter a[illegible] nem furoris legitimus non potuerit interveni[illegible] ſus: mandamus, quatenus ſi rem noveris ita eſſe, [illegible] perſonas cures ab invicem ſeparare.

[1 *Ignorans quòd ipſe eſſet furioſus. Unde humiliter* [illegible] *cavit à nobis, ut tam eidem quàm ipſius filiæ conſulere* [illegible] *mur.*]

CAP. XXV.

Solo conſenſu legitimo contrahitur matrimonium, [illegible] *quiruntur, quoad probationem: & intellige vel alia ſigna* [illegible] *tia, h. d. ſecundùm intellectum, quam tenet Panorm.*

Idem *Brixien. Epiſcopo.*

TVæ *b* fraternitati: & ỹ. Poſtulaſti, utrum [illegible] verbis, & ex quibus matrimonium contrahatur [illegible] igitur inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quod [illegible] monium in veritate contrahitur per legitimum [illegible] mulieris conſenſum: ſed neceſſaria ſunt, quantum [illegible] eccleſiam, verba conſenſum exprimentia de præſenti. Nam *c* ſurdi & muti poſſunt contrahere matrimonium per conſenſum mutuum ſine verbis: & pueri ante annos legitimos per verba ſola non contrahunt, [illegible] tur minimè conſentire.

CAP. XXVI.

Si alter contrahentium utitur verbis dubiis, [illegible] *mulierem, & eam poſtmodum cognoſcit carnaliter,* [illegible] *matrimonio in foro judiciali: ſecus in pœnitentiali,* [illegible] *verum & communem intellectum.*

Idem.

TVa *d* nos duxit fraternitas conſulendos: [illegible] Conſequenter quæſiviſti, cùm quandam [illegible] quidam aliter inducere nequiviſſet, ut ſibi [illegible] tur carnaliter, niſi deſponſaſſet eandem: nulla [illegible] te adhibita, vel alicujus præſentia, dixit illi, Te [illegible] deſponſat: cùm ipſe Ioannes non vocaretur, ſed [illegible] vocari Ioannem: non credens eſſe conjugium, [illegible] ipſe non vocaretur hoc nomine, nec haberet [illegible] contrahendi, ſed copulam tantum exequendi [illegible] utrum inter prædictos ſit matrimonium celebratum [illegible] mulier conſenſerit in eundem, & ille diſſenſerit [illegible] ſentiat, nec aliud quicquam *f* egerit, quàm [illegible] expreſſum, niſi quòd cognovit eandem? Super [illegible] reſpondemus, quòd cùm præfatus vir prædictam [illegible] ſaverit mulierem in propria perſona, & ſub [illegible] no, quo vocari tunc ſe finxit, & inter eos ſit [illegible] pula ſubſecuta: videtur fortè pro conjugio [illegible] dum, niſi tu nobis expreſsè ſcripſiſſes, quòd ille [illegible] poſuit, nec conſenſit illam ducere in uxorem: [illegible] liter tibi conſtiterit non videmus. Nos autem [illegible] ris ſit reſcribentes, dicimus, quòd ſi res ita ſe habet, [illegible] licet, quòd ille eam non propoſuit ducere in uxorem [illegible] unquam conſenſit in prædictam perſonam, non [illegible] illo facto conjugium judicari, cùm in eo nec [illegible] conjugalis contractus, nec forma contrahendi [illegible] valeat inveniri: quoniam ex altera parte [illegible] modo adfuit, & defuit omninò conſenſus, ſine quo cætera nequeunt fœdus perficere conjugale.

CAP. XXVII.

Ad denunciationem unius honeſti viri, qui [illegible] *tatem, & de fama vel ſcandalo docet, impeditur* [illegible] *contrahendum.*

Idem *Epiſcopo Beluacen.*

CVm in *g* tua diœceſi: & infrà. Sanè [illegible] git interdum, quòd aliquibus volentibus [illegible] nium contrahere, bannis (ut tuis verbis utamur) [illegible]

a *Excludat.* b *Fernatinati. al. Ferrarienſ.* c *C. 1. eod. tit. in 1. comp.* d *ſufficientius.* e *C. 3. eod. tit. in 3. comp. & de materia, videlicet quod matrimonium contrahitur per nutus & ſigna internos conſenſus exprimentia: Vid. Thom. 4. ſent. diſt. 27. & ibi Sotum q. 1. art. 3.* f *C. 4. eod. tit. in 3. comp.* g *propoſuit coram nobis.*

a *Fortè legendum, & propter alienationem mentis* [illegible] *ex antiquis Codicibus aſtipulatur.* b *C. 3. eod. tit.* [illegible] c *dictio ſurdi, deeſt in omnibus Codicibus.* d [illegible] *4. comp.* e *In C. Bart. & ille diſſenſerit in* [illegible] *aliquid.* g *C. 2. eod. tit. in 4. comp.*

clesiis editis, ac nullo contradictore publicè comparente, licet fama privatum impedimentum deferat parentele, cùm ex parte contrahentium juramenta majorum de ſua propinquitate (ut ſuſpicionis tollatur materia) offeruntur *a*: quid tibi ſit faciendum in caſibus hujuſmodi, quæſiviſti. Ad quod taliter reſpond. quòd ſi perſona gravis, cui fides ſit adhibenda, tibi denunciet, quòd hi, qui ſunt matrimonio copulandi, ſe propinquitate contingant, & de fama vel ſcandalo doceat, aut etiam per teipſum poſſis certificari de plano: non ſolùm debes juramenta parentum ſpontè oblata non recipere, verùm etiam eos, qui ſic contrahere nituntur, ſi moniti deſiſtere nequiverint, compellere, ut à tali contractu deſiſtant, vel contra famam hujuſmodi, ſecundùm tuæ diſcretionis arbitrium juramenta exhibeant propinquorum. Alioquin ſi perſona denuncians, non extiterit talis, ut diximus, & de fama *b*, vel de ſcandalo non poterit edoceri: ad deſiſtendum monere poteris, non compellere contrahentes.

CAP. XXVIII.

Mulier, quæ negat ſe in matrimonium conſenſiſſe, non creditur, viro probante contrarium: ſecus ſi probat ſe conſenſiſſe per metum, qui poteſt cadere in conſtantem virum.

Honorius III. *Epiſcopo Berguen.* c

Conſultationi *d* tuæ breviter reſpondemus, quòd mulieres, quæ veniunt ad valvas eccleſiæ benedicendæ cum ſponſis, & ibi reclamantes, adfirmant ſe nunquam in eorum matrimonium conſenſiſſe, audiri (ſponſis legitimè probantibus contrarium) non oportet: cùm legitimis & idoneis teſtibus non debeat illarum ſimplex adſertio prævalere. Sanè illis, quæ benedictione accepta mox à ſponſis aufugiunt, ante carnis copulam ſubſecutam, adſerentes ſe nunquam in illos veraciter conſenſiſſe, ſed metu illato compulſas verba protuliſſe conſenſus, licet animo diſſentirent: non ſtatim eſt audientia denegenda, ſed de illato metu eſt cum diligentia inquirendum; & ſi talis metus inveniatur illatus, qui potuit cadere in conſtantem *e* virum, erunt non immeritò audiendæ.

CAP. XXIX.

In matrimoniis & ſponſalibus debet eſſe libertas, unde in eis promiſſa pœna non obligat.

Gregorius IX.

Gemma *f* mulier nobis expoſuit, quòd cùm T. filia ejus cum C. contraxit *g* matrimonium, B. de Alterio ea occaſione, quòd inter P. filium ſuum, & prædictam puellam intra ſeptennium conſtitutos ſponſalia contracta fuerunt, pœnam ſolvendam à parte, quæ contravenerit, in ſtipulatione adpoſitam ab ipſa nititur extorquere. Cùm itaque libera matrimonia eſſe debeant, & ideò talis ſtipulatio propter pœnæ interpoſitionem ſit meritò improbanda: mandamus, quatenus ſi eſt ita, eundem B. ut ab extorſione prædictæ pœnæ deſiſtat, eccleſiaſtica cenſura compellas.

CAP. XXX.

Sponſalia de futuro tranſeunt in matrimonium per carnalem copulam ſubſecutam, ſed non per niſum carnalis copulæ tantùm. h. d. cum ſeq. infrà eodem.

Idem *Epiſcopo Cenomanen.*

Is *h*, qui fidem dedit M. mulieri ſuper matrimonio contrahendo carnali copula ſubſecuta, etſi in facie eccleſiæ ducat aliam & cognoſcat, ad primam redire tenetur: quia licet præſumptum primum matrimonium videatur, contra præſumptionem tamen hujuſmodi non eſt probatio admittenda. Ex quo ſequitur, quòd nec verum, nec aliquod cenſetur matrimonium, quod de facto eſt poſtmodum ſubſecutum.

CAP. XXXI.

Sponſalia de præſenti non ſolvuntur per ſequens matrimonium, etiam carnali copula conſummatum. Sed ſponſalia de futuro etiam jurata ſolvuntur per ſequentia de præſenti.

Idem.

Si inter *a* virum & mulierem legitimus conſenſus interveniat de præſenti, ita quòd unus alterum mutuo conſenſu verbis conſuetis expreſſo recipiat, utroque dicente: Ego te in meam accipio, & ego te accipio in meum, vel alia verba conſenſum exprimentia de præſenti: ſive ſit juramentum interpoſitum, ſive non, non licet alteri ad alia vota tranſire: quòd ſi fecerit, ſecundum matrimonium de facto contractum (etiam ſi ſit carnalis copula ſubſecuta) ſeparari debet, & primum in ſua firmitate manere. Verùm ſi inter ipſos acceſſit *b* tantummodo promiſſio de futuro, utroque dicenti alteri: Ego te recipiam in meam, & ego te in meum, ſive verba ſimilia: ſi alius mulierem illam per verba de præſenti deſponſaverit, etiam ſi inter ipſam & primum juramentum intervenerit (ſicut diximus) de futuro, hujuſmodi deſponſationis intuitu ſecundum matrimonium non poterit ſeparari, ſed eis eſt de violatione fidei pœnitentia injungenda.

CAP. XXXII.

Niſus ad copulam non facit ſponſalia de futuro tranſire in matrimonium.

Idem.

Adoleſcens *c*, qui deſponſatam ſibi per verba de futuro, licet ſæpe niſus fuerit, carnaliter non cognoſcens, cum alia poſtmodum per verba de præſenti contraxit: non primam cum qua nec fuit verum matrimonium ex forma contractus, nec præſumptum, cùm conatus non habuiſſet effectum: ſed ſecundam debet habere uxorem.

DE DESPONSATIONE IMPUBERUM.

TITULUS II.

CAP. I.

Pater pro filio impubere ſponſalia contrahit, pro pubere verò non niſi conſentiat.

Honorius *Euſebio Epiſcopo.*

Tua nos *d* requiſivit fraternitas de filio adulto, quem pater matrimonium vult contrahere, ſi ſine voluntate adulti filii facere poteſt. Ad quod dicimus, ſi aliquo modo non conſentit filius, fieri non poſſe. Poteſt autem filium nondum adultum (voluntas cujus diſcerni non poteſt) pater cui vult matrimonio tradere. Et poſtquam filius pervenerit ad perfectam ætatem, omninò debet hoc adimplere.

CAP. II.

Impuberes ambo vel alter, niſi pro bonis pacis, conjungi non debent.

Nicolaus Papa.

Ubi non *e* eſt conſenſus: & infrà. Diſtrictius inhibemus, ne aliqui, quorum uterque, vel alter ad ætatē legibus, vel canonibus determinatam non pervenerit,

---

a afferantur. b *aut de fama, &c.* c *Beſguenenſ. alit. Beſguenſ. al. Belguecenſ. al. Beſgueon. al. Bononienſ.* d *Vide Iul. Clarum in Pract. crim. §. fi. q. 6. unde intelliges, quæ ad hunc locum faciant.* e *Quis dicatur talis metus, vid. l. qui in aliena. §. ſi. ff. de acquir. her.* f *Vid. conc. Trident. ſeſſ. 24. de reform. mat. c. 9. & Covarr. in Epit. 4. Decr. p. 2. c. 3. §. 1.* g *contraxerit.* h *Præter Henric. Boich & Præpoſitum, vid. Covarr. in Epit. 4. Decret. p. 1. cap. 4. §. 1.*

a *Vide Sot. 4. ſent. diſt. 27. q. 2. art. 5. Sylveſtrum in ſumma, verbo ſponſalia, q. 10. & Covarr. in epit. 4. Decr. pa. 1.* b *acceſſerit.* c *Præter Doctores, vide Geminianum & Francum in c. 1. idem de deſp. imp. l. 6. Sylveſt. in ſumma, verbo matrimonium, 2. q. 16. & Alc. tract. de præſumpt. reg. 3. præ. 38.* d *C. 2. eod. tit. in 1. compilatione.* e *C. 4. eod. tit. in 1. comp.*

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN